

Ilmoittajansuojeludirektiivin mukaisen ilmoituskanavan käyttö

KH 26.05.2025 § 128

409/02.08.00.01/2023

Valmistelija	Kaupunginjohtaja Janne Teeriaho, janne.teeriaho(at)keuruu.fi, p. 040 652 7256
Päätös	Hyväksyttiin.
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää: 1. Laajentaa ilmoittajansuojelukanavan käyttöönottoa soveltamisalan muihin ilmoittajiin, kuin Keuruun kaupungin työ- ja virkasuhteisiin henkilöihin. 2. ilmoittajansuojelulain mukaisina kanavina Keuruun kaupungin verkkosivut sekä suorana yhteydenottona 31.7.2025 asti hallintojohtaja ja 1.8.2025 alkaen konsernipalvelujohtaja tai heidän ollessa estyneenä heille nimetyt sijaisensa. 3. että, ilmoituksen voi tehdä nimettömänä. 4. nimetä ilmoitusten käsittelijäksi hallintojohtajan 31.7.2025 saakka ja konsernipalvelujohtajan 1.8.2025 alkaen tai heidän ollessa estyneenä heille nimetyt sijaisensa.

Selostus

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta tuli voimaan 1.1.2023. Kysymys on EU:n ilmoittajansuojeludirektiivin (2019/1937), eli ns. whistleblower-direktiivin täytäntöönpanosta kansallisesti. Lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Direktiivi velvoittaa tietyt työnantajat perustamaan sisäisen ilmoituskanavan väärinkäytösten ilmoittamista varten.

Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus koskee kuntia, kuntayhtymiä, liikelaitoskuntayhtymiä ja kunnallisia liikelaitoksia, joiden työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50. Sama koskee kuntien ja kuntayhtymien määräysvallassa olevia oikeushenkilöitä kuten tytäryhtiöitä. Kuntaorganisaatiossa sisäinen ilmoituskanava tuli ottaa käyttöön kolmen kuukauden sisällä lain voimaantulosta eli viimeistään 1.4.2023.

Keuruun kaupunki hankki ilmoituskanavapalvelun 7.11.2023 ja otti sen käyttöön henkilöstön extranetissä heinäkuussa 2024. Yhteistyötoiminta on käsitellyt palvelun käyttöönottoa kokouksessaan 17.11.2023.

Organisaatiossa työ- tai virkasuhteessa työskenteleville henkilöille on lain mukaan annettava mahdollisuus tehdä ilmoitus sisäisen

ilmoituskanavan kautta. Organisaatio voi sallia myös muille henkilöille ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta. Se, annetaanko muille kuin organisaatioon työ- tai virkasuhteessa oleville kyseinen mahdollisuus, on siten organisaation harkinnassa. Tämän mahdollisuuden tarkoituksenmukaisuutta tulee harkita organisaatiokohtaisesti. Jos muille annetaan mahdollisuus tehdä ilmoituksia, tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi organisaation verkkosivujen kautta. Ilmoituskanava ei ole yleinen "palautekanava" vaan nimenomaan vakavien väärinkäytösten ilmoittamista varten luotu palvelu.

Ilmoittajan suojelulle on kolme yleistä edellytystä:

- Ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa.
- Rikkomista koskeva tieto kuuluu ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan.
- Ilmoittaja ilmoittaa työnsä yhteydessä havaitusta väärinkäytöksestä.

Ilmoittajan suojelun edellytyksenä on, että ilmoitus tehdään ensisijaisesti organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan

Ilmoituksia voidaan tehdä Euroopan unionin tai kansallisen oikeuden rikkomisista, jotka

- ovat rangaistavia
- voivat johtaa seuraamusmaksuun tai
- voivat vakavasti vaarantaa yleisen edun toteutumista.

Ilmoituksia voidaan tehdä seuraavilla aloilla havaituista väärinkäytöksistä:

- julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja
- finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat
- rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen
- tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus
- liikenneturvallisuus
- ympäristönsuojelu
- säteily- ja ydinturvallisuus
- elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 168 artiklassa tarkoitettu kansanterveys
- kuluttajansuoja
- yksityisyyden ja henkilötietojen suoja
- verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.

Ilmoitus on mahdollista tehdä tietyissä tapauksissa myös oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ulkoiseen ilmoituskanavaan tai suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle. Oikeuskanslerinviraston keskitettyä ilmoituskanavaa on tarkoitettu käytettäväksi mm. silloin, kun ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että hän on vaarassa joutua ilmoittamisensa johdosta vastatoimien kohteeksi, ilmoituskanavaa ei organisaatiossa ole tai jos sisäisen ilmoituksen

perusteella ole ryhdytty toimenpiteisiin. Ilmoitus voidaan tehdä myös suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle, kuntaorganisaatiossa mm. rakennusvalvonta-, ympäristösuojelu-elintarvikevalvonta- tai terveydensuojeluviranomaiselle heidän toimivaltaansa liittyvissä ilmoituksissa. Kunta on myös toimivaltainen viranomainen kansanterveyden alalla.

Organisaatio voi halutessaan mahdollistaa myös nimettömien ilmoitusten vastaanottamisen. Velvollisuutta siihen ei ole. Mahdollisuus nimettömään ilmoitukseen voi laskea kynnystä tehdä ilmoitus mahdollisesta rikkomuksesta, ja myös käytännössä parantaa ilmoittajan oikeusturvaa. Toisaalta nimettömän ilmoittamisen mahdollistaminen saattaa lisätä käsittelyyn tulevien ilmoitusten määrää. Nimettömän ilmoittamisen mahdollistaminen tulee harkita organisaatiokohtaisesti.

Organisaatio voi itse määrittää, millaiset ilmoituskanavat se ottaa käyttöönsä. Ilmoittamisen tulisi olla mahdollista kirjallisesti tai suullisesti. Ilmoituksia voidaan ottaa vastaan esimerkiksi postitse, verkkosivulla tai puhelimesta. Yksinkertaisimmillaan ilmoittaminen voisi tapahtua esimerkiksi toimittamalla ilmoitukset kirjallisesti perinteiseen palautelaatikkoon. Jos suullinen ilmoittaminen on mahdollista, se on voitava tehdä puhelimitse tai muun ääniviestijärjestelmän kautta ja ilmoittajan pyynnöstä kohtuullisen ajan kuluessa järjestettävässä henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Laissa on säännöksiä ilmoitusten käsittelystä:

- Organisaation on tiedotettava ilmoittamisesta sisäiseen ilmoituskanavaan ja oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan, ilmoittamiseen liittyvistä menettelyistä ja ilmoittajan suojelun edellytyksistä.
- Organisaation on nimettävä ilmoitusten käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt, joiden on oltava tehtävässään puolueettomia ja riippumattomia. Vastaavalla henkilöllä on oltava riittävä asiantuntemus ilmoitusten käsittelyyn.
- Kanavan tulee olla turvallinen. Ilmoittajan ja ilmoituksessa mainittujen kolmansien osapuolten henkilöllisyyden luottamuksellisuus tulee suojata ja muiden kuin nimettyjen henkilöstön jäsenten pääsy tietoihin estää.
- Ilmoittajalle tulee toimittaa ilmoituksen vastaanottamisesta ilmoitus seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.
- Kaikki rikkomuksia koskevat ilmoitukset tulee kirjata.
- Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi ja tarvittaessa rikkomiseen puuttumiseksi.
- Ilmoittajalle tulee antaa palaute toimista, joita ilmoituksen perusteella toteutetaan. Palaute on annettava viimeistään kolmen kuukauden tai perustelluista syistä kuuden kuukauden kuluessa.
- Ilmoituskanavan kautta tulevat tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua saapumisesta, jollei säilyttäminen ole välttämätöntä ilmoittajansuojelu- tai muussa laissa

säädettyjen oikeuksien tai velvoitteiden toteuttamista varten taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi

- Henkilötiedot, joilla ei selvästi ole merkitystä ilmoituksen käsittelyn kannalta, on poistettava ilman aiheetonta viivytystä.
- Tieto ilmoittajasta ja ilmoituksen kohteesta on salassa pidettävää tietoa.
- Tietoja voi tietyin edellytyksin ilmoituksen paikkansa pitävyden selvittämiseksi antaa tähän tehtävään nimetyille henkilölle.

Toimivaltainen viranomainen voi päättää käsittelyn lopettamisesta, jos ilmoitus koskee rikkomista, joka on ilmeisen vähäinen eikä edellytä asian paikkansa pitävyden selvittämistä, tai kyse on toistuvista ilmoituksista, jotka eivät sisällä rikkomista koskevaa merkittävää uutta tietoa verrattuna aikaisempaan ilmoitukseen, joka on jo asianmukaisesti käsitelty.

Päätös käsittelyn lopettamisesta ei vaikuta laissa tarkoitettuun ilmoittajan suojeluun. Ilmoittajalla ei ole valitusoikeutta päätöksestä.